

Insights into Intoxication

פורים תשע"ז

Inside Purim - R. Strickhoff

1. The halachah instructing us to become intoxicated on Purim states (*Shulchan Aruch, Ora'ch Chaim 695:2*):

חייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

Most explain this phrase as follows: "A person should become intoxicated on Purim to the point of no longer being able to differentiate between 'Cursed be Haman' and 'Blessed be Mordechai.'"

PURIM AND ITS PRACTICES / 77

שיחת אליהו

2

1. All the miracles of Purim occurred through wine parties. At the beginning of the Megillah, Achashveirosh's inebriation resulted in his calling Vashti to appear at his wine party, which led to her ultimate demise (*Esther*, ch. 1). Esther then rose to the throne with a wine party prepared in her honor by Achashveirosh (*ibid.* 2:18). Finally, Haman's downfall came during the wine party thrown by Esther (*ibid.*, ch. 7). Chazal instituted the obligation of drinking wine on Purim to commemorate the great miracle of Purim, which transpired through wine parties.

* As with everything Hashem created, wine can be properly used or horribly abused. *Pirumei nisa*, recalling and publicizing the miracles of Hashem, serves to elevate the drinking of wine in this instance, as opposed to the situations of Noach and Lot, where the misuse of wine brought about disgrace. As evidence of this, the Torah spells Noach's name as נֹחַ, without the letter ך, to indicate the deficiency of Noach. In contrast, the Megillah spells the same word in its full form, with a ך, when it states, "And they [the Jews] rested on the fourteenth day [of Adar after fighting their enemies]" (*Esther* 9:17), since on Purim wine was used appropriately by the Jews in celebrating Hashem's miracles.

(Abudraham, *Tefillas Purim; Sefer Ivrei Torah*, vol. 7, p. 168; A.P.S.)

2. Purim and its mitzvos revolve around unifying the Jewish people. Giving gifts to one another and joining together in festive meals fosters unity. The idea of drinking wine on Purim is also based on this idea of unity. When people drink together, they loosen up and barriers between Jew and fellow Jew are broken down.

(*Manos HaLevi, Esther* 9:19; A.P.S.)

"מיחייב איניש לבסומי בפורי'א"

הגמרא במגילה (ד' ב') אומרת: "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". וכך גם נפסק להלכה בשו"ע (או"ח סימן תרצ"ה סעיף ב'). רק שהרמ"א כותב: "ווי"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי".

והנה מזה משמע לכאורה שההלכה של "לבסומי בפורי'א" אין זה הלכה בצורת השמחה, אלא היא הלכה נפרדת. והיינו שישנם שתי הלכות, א' - "לעשות אותם ימי משתה ושמחה", וזה אין קשור כלל לעניין החיוב לבסומי, אלא הוא דין לקיים משתה ושמחה כמו כל יום טוב, שקיומה הוא ע"י סעודה; אכילה ושתייה". ב' - הלכה נוספת - שלא קשורה לחיוב שמחה - ש"מיחייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ובזה"ש נידון כיצד מקיימים את ה"עד דלא ידע", שלשיטת השו"ע צריך לשתות יין עד דלא ידע. ואילו לרמ"א את ה"עד דלא ידע" אפשר לקיים בשינה.

מה העניין של "עד דלא ידע"

* ויש עלינו לברך מה זה ועל מה זה. מהי ההלכה המיוחדת הזו שיש עניין שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, מה הטעם של ההלכה הזו? למה שלא ידע? אדרבה, שידע וידע! יותר מכך, כל העניין של 'לא לדעת' הוא פלא גדול, מה היא התכלית בכך שאדם לא ידע, הרי הדעת נותנת שמעלת האדם בכך שהוא כן ידע, והרי כל עסקנו הוא בלמוד ולדעת, והנה כשמגיעים לפורים, אומרים לנו חז"ל שיש עניין שלא ידע, אתמהא!

* גם עניין ה"לבסומי" קשה מאד, מה העניין בזה? ואמנם הרבה מן האחרונים כבר מקשים (ועי' ביאור הלכה שם) שלכאורה כל עניין השכרות דבר זר הוא, כל המהלך של שכרות לא מתאים לכלל ישראל, שכרות זה דבר ששייך לאומות העולם, לגויים, אבל יהודים לא משתכרים, זה לא הסגנון שלהם ולא המהלך שלהם. והנה בפורים יש הלכה שחייב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, וצריכים לשתות הרבה יין בשביל לא לדעת כזה חילוק,

באר החיים

קכ

5 ג' 819

4

מצוה גדולה היא ומסוגלת לדברים גבוהים ורמים, וכפי שהמליץ הרה"ק בעל הייטב לב' מסייעט זי"ע. בלשון הגמרא (מג"ה ז'): "רווחא לבסימא שכיח", שעל ידי ההתבסמות בפורים אפשר לזכות לרין גדול והצלה בכל הענינים.

ולהמתקת הדינים והגבורות. וביותר במשתה ושמחה בסעודת פורים דעת רצון היא במרומים, ואפשר לפעול דברים

נשגבים לו, ורמז ליה הרה"ק בעל המנחת אלעזר מ'זונקאטש ז"ע ב'שער יששכר' (מאמר ימי ששון אות נז) בלשון הכתוב

6

(אסתר ה, ו) "ויאמר המלך לאסתר ב'משתה היין מה שאלתך וינתן לך", שהזמן רמז לבקש ולהתחנן לפני מלך מלכי המלכים

נ"י "ינתן לך" כל משאלותיך, ומוסיף שעל כן נוהגים להאריך סעודת פורים לתוך לילה, לרמז על כל הצרות והיסורים

שהם בבחינת לילה, וכן כדי להמשיך שעת הכושר זו לכל ימות השנה ולפעול רפואות וישועות

7

בשם זרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור ז"ע מתאמרא, שבמשתה היין יכול האדם לו שי' דרגת אדם הראשון קודם

החטא, כי היין מבטל את דעתו ועצמותו של האדם, וע"ז יש בידו להתגלות להיות כולו רוחני ולהסיח דעתו ונחלק החומרי שבו, ולשפוך נפשו וישגב בתשובה לפני הקב"ה.

9

מסילות באור החסידות

גם לדעת הסוברים ש'לבסומי' פירושו שכרות, נדרשת תהירות והכחנה יתירה בין 'שכרות מותרת' לשכרות אסורה; וכמו כן לדין צריכה השמחה להביא שמחה של מצוה ושמחת הנפש, ולא שמחה גופנית גרידא, משוללת משמעות פנימית. וכפי שיובא להלן:

שכרות למלאות גרונו - עון פלילי

* "אף אותם המשתכרים יהיה כל כונתם לשם שמים, כדי לזכור הנס שבא ממשתה היין. ולא כאותם המשתכרים כדי למלאות גרונו, כאשר ראיתי רבים בני אדם אשר המה ביין שגו פקו פליליה, ומרבים בימי הפורים האלה לעשות שחוק וקלות ראש... וזהו בלי ספק רע ומר, והוא עוון פלילי, כי לא הותר לנו רק שמחה, לא שחוק וקלות ראש."

* "וכל המבטל תפילה או אינו שומע מקרא מגילה במילה, הרי זה חוטא ומתחייב בנפשו, ואי אפשר לכל אשר בשם ישראל יכונה לפרוק מעליו עול מלכות שמים אפילו שעה אחת" (של"ה הק' מסכת מגילה פרק נר מצוה אות טו; מסה משה אות תהריב).

* "לא כאותם המשתכרין כדי למלאות גרונו... ואינם חוששים להתפלל בימים האלה, ואדרכה מרימים קולות בשעת התפילה וקריאת מגילה, ומערבבים החזן עד כי קולו לא ישמע. גם באכלם לבם ועיניהם שם על מעדניהם, ולא נשאו את ראשם לא הביטו העולם העליון אשר ה' אלקי ישראל בא בו, ולא יחושו לא על נטילת ידים ולא על ברכת המוציא ולא על ברכת המזון, עד כי נדמה לרוב המון שבשני הימים האלה הותר לכל אדם לפרוק עול תורה ומצוות מעליו, וכל המרבה להיות משוגע הרי זה משובח, וכל זה הוא בלי ספק רע ומר" (של"ה הק' שם).

8 תצו טיב משתה היין המועדים

בסימן צ"ח (ס"א), שהחסידים ואנשי מעשה, היו מגיעים בתפילתם להתפשטות הגשמיות, ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה עכ"ל ע"ש.

והיינו, שמרוב שמחת הנשמה בדבקות אלקית, שוכחים ומתנתקים מכל עניני עולם הזה לגמרי, ומתבדלים מגופם, ודבוקים בנשמתם בעולם רוחני עליון. והוא קרוב במראה החיצוני לענין השיגעון להבדיל, כמו שכתב הרמב"ם שעשתונותיהם מתטרפות. שגם המשוגע, נבדל ונפרד בשגיונו מן המציאות שבעולם, ודבוק בהזיותיו. אלא שפאן מתדבקים הנביאים באלקים חיים, ברוח הקודש השורה עליהם. ומכוח טירוף עשתונותיהם מכל דעות גשמיות של הבלי עוה"ז, נשארת דעתם פנויה לרוח הנבואה.

והנה בתג הפורים הקדוש, כאשר בפתאום נתהפכה השיטה מקצה אל קצה, ונהפך להם לישראל מאבל ליום טוב מדי שנה בשנה. ונעשה שמחה גדולה לעדת ישורון לאין ערוך ושיעור מרוב שפעת אהבת הנס. - עד שיכולים להגיע באותה שמחה גם כן להתפשטות הגשמיות, וקרוב למעלת הנבואה.

ומהאי טעמא הפליגו-חכמינו ז"ל בשמחת היום, וציוו עלינו ביום הפורים להשתכר עד דלא ידע, עד שעשתונותיהם מתטרפות, בהתפשטות הגשמיות, ותישאר הדעה פנויה לעבודת האלקים

ולשמחת היום בלבד

10a אמנם לא ידך גיסא צריך ליזהר שיא

תצא תקלה מתחת ידו, כי מי שאינו נזהר בזה חלילה ובשכרותו פוגע ח"ו בחרצובות לשונו בזולת בודאי עדיף לו שלא ישתה ויצא שכרו בהפסדו, ובדרך צחות יש להעמיס כן במאמרו "מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", היינו שהמצוה היא רק על השותה שיבטל דעתו ולא ידע להבדיל ביניהם, אולם אסור לגוים שגם חבירו יצא מדעתו מחמתו על די אונאת דברים והלבנת פנים הפוגעים באדם עד עמקי נשמתו.

10b

ופשיטא דבכהאי גוונא, עדיף טפי לסמוך על גדולי הפוסקים דמה שאמרו "חייב איניש לביסומי בפוריא עד דלא ידע" היינו עד ולא עד בכלל, וכן נקטו הרבה אחרונים (עי' באו"ח סימן תרצה ובנו"כ שם) שהחייב הוא לשתות יותר מלימודו ותו לא, ולכן הרוצה להדר על עצמו ולהשתכר אסור לו לעשות כן כי אם ביודע בבירור שלא יפגע ולא יצער את חבירו, אבל אם יש לו ספק ספיקא שמא לא יוכל להיזהר בכך אזי ברור שעדיף טפי שימנע בשב ואל תעשה מלהשתכר. והיינו דקאמר הרה"ק בעל

שמחה גופנית גרידא - בבחינת 'נהנו מסעודת אחרורו'

* נוראים הם דבריו הקדושים של ה"אור המאיר" (על מגילת אסתר) שכותב שאלו השמחים בשמחה גופנית גרידא, חטאם חמור כחטאם של יהודי שושן שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

וכך מפורש ב'כל בו' (סוף הל' פורים) "חייב איניש לבסומי בפוריא, אבל לא שישתכר דהשכרות איסור גמור הוא, ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לג"ע וש"ד וכמה עבירות זולתם, אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירבה לשמות ולשמח האביונים וינחנו אותם, וידבר אל לבם, וזה הוה השמחה השלימה".

תהא החתימה בדברי ה"קדושת לוי" (לפורים קדושה רביעית): "שמחת פורים הוא, שגוח לנו מה שאנחנו מקבלין עלינו התורה, ואהבת הנס... ומעתה כשאוכל ושותה כפורים לא ירבה בהוללות, רק יקבל עול תורה ועול מצוות כמו בימי מרדכי ואסתר, ובוזה יהיה עיקר שמחתו... ובכל כוית וכזית שאוכל יכוין ששמח בעול תורה ומצוות וישמח ויעלו ויקבלת התורה".

4. The Yad Efrayim explains that the mitzvah is עד ולא ידע — "[One should become intoxicated] until the point where he cannot differentiate [between 'Cursed be Haman' and 'Blessed be Mordechai'], but no further! In other words, one should only become intoxicated to the point of, but not including the point of, being unable to differentiate between אָרוֹר הָמָן and בְּרוּךְ מֶרְדֵּכַי. He explains that the purpose of drinking on Purim is to bring a person to a level of happiness where he will praise Hashem for all the miracles He wrought for us. However, Chazal set a boundary on drinking, because past that point, instead of praising Hashem, one can come to foolish behavior.

(Yad Efrayim, Orach Chaim 695:2)

5. Many hold that drinking on Purim is a voluntary mitzvah that is a praiseworthy act, but not an obligation.

(See Maharil, Minhagim, Hilchos Purim 10, and Hagahos Maimoniyos to Rambam, Zemanim, Hilchos Megillah 2:15, in the name of the Ravyah)

6. Many hold that getting very drunk is not necessary, and just drinking a bit more than one is accustomed to enables one to fulfill the obligation. By drinking on Purim a little more than one usually does, one is considered intoxicated for the purpose of the mitzvah. In addition, the Rama suggests taking a nap, whereby one's unconscious state will preclude the differentiation between אָרוֹר הָמָן and בְּרוּךְ מֶרְדֵּכַי, thus fulfilling the obligation. These poskim conclude that each person should do what he feels comfortable with, as long as his intention is for the sake of Heaven.

(See Kol Bo, 45; Rama, Orach Chaim 695:2; Biur Halachah, Orach Chaim 695:2; Aruch HaShulchan, Orach Chaim 695)

16 However, the phrase can also be read as a personal requirement לבסומי בפוריא — "to become intoxicated with Purim itself." In other words, on Purim, a person should become so infused with happiness and excitement for the Purim miracle, love of Hashem, and all that Purim represents, that he in effect becomes intoxicated with Purim. In this way, a person will no longer be able to distinguish the good parts of the story (Mordechai) from the bad parts (Haman), as he will come to realize that all of the elements

were part of the wondrous miracle. No wine necessary!

(Sefer Iturei Torah, vol. 7, p. 146, citing Ohr HaNer)

ויש לדקדק בתוספת תיבת "איניש", שבהרבה מקומות אמרו חייב, או חייבים, בלא תיבת איניש, או אדם שהוא תרגום "איניש".

אך נראה הרמז, "חייב איניש", רק אם יודע הוא בעצמו שאף אם ישתה היין יישאר במדרגת "איניש", ויקיים כראוי (תנ"א רבה פרק כא) "לעולם יהא אדם", שיישאר בן אדם, מתנהג כבן אדם ולא חלילה כבהמה או יוכל להיות איניש דבסומי בפוריא.

ללמדך, שכל איש צריך לבדוק עצמו היטב, אם הוא בדרגת "איניש". ולפני שמתחיל במשתה היין בחג הפורים הדין, יבדוק בעצמו סוף מעשה במחשבה תחילה, מה יעשה בשכרותו לאחר שיובה בשתיית היין, ואם יודע בעצמו שאינו במדרגה הראויה יותר טוב שלא ישתה. כאשר נכנס יין יצא סוד, ויתגלה כל ריקבונו הפנימי, ותאוות ותשוקות שפלות נסתרות. שבמשך כל ימות השנה מחביאים האדם היטב במסתרי לבבו ונפשו, אבל עם משתה היין, כאשר מאבד השליטה על עצמו, עלול להגיע לחמורות שבחמורות, ולעשות חלילה דברים מכוערים רח"ל.

ולפיכך רק אדם שיש בו יראת שמים, יכול לגשת אל המלאכה, מלאכת קודש הקדשים של שתיית היין. שאדרבה על ידי

משתה היין יתעלה יותר ויותר בדבקות הבורא ברוך הוא. וזהו יין טוב שדעת זקנים נוחה הימנו, אבל בהיפך חלילה מוטב שלא ישתה.

וכבר ראינו בעינינו הרבה משתי הבחינות, שאצל הצדיקים עובדי השי"ת מתגלה בשתייתם בחג הפורים גודל דבקותם באלקים ושמחתם בו, נכנס יין יצא סוד, ומרבים להשפיע מיינה של תורה. אבל הרשעים בהיפך, לא זו בלבד שאינם מתעלים בינם, עוד נופלים על ידו ומתדרדרים מדחי אל דחי עד דיוטא התחתונה רח"ל.

7 טיב משתה היין המועדים תמו

ובסה"ק תולדות אדם (שלהי פרשת אחר): "כי כל איש ישתה אפילו אם הוא במדרגה התחתונה חלילה, אף על פי כן הוא מוכן למסור נפשו על יחוד הבורא יתברך שמו".

כאשר ידוע הדבר בקורות ישראל דור אחר דור, שמסרו נפשם על אמונתם ובאו באש ובמים קטנים כגדולים, ואף נשים וילדים, שלא לכפור בעצם האמונה הטבועה בנקודת שורש חיות ישראל מיום שעמדו רגלי אבותינו על הר סיני, ובירושה היא מאברהם אביהם של ישראל ראש לכל המאמינים.

האומנם מדרגות האמונה רבו כמו רבו, והמדרגה הגבוהה נקראת בלשון הכתוב (דברים ד, לה) "אין עוד מלבדו". פירוש, שאינו רואה כשום דבר כי אם שה' הוא האלוקים, ושכבודו יתברך מלא כל הארץ. כי חיות ניצוץ קדוש מאור אין סוף ב"ה הוא לבדו המחיה ומקיים כל נברא בעולם, והשגחתו ית' בפרטות ודקדוק היא המנהיגה בכל מקרה וכל תנועה בעולם.

The joy of Purim is the joy of knowing that this world has purpose and design and is not left to blind chance. There is no happiness greater than the resolution of doubt. Purim resolved the doubts caused by Amalek. This joy is expressed by the Gemara enjoining us to drink wine "ad d'lo yada" (Megillah 7b), becoming intoxicated until one cannot discern between blessing Mordechai and cursing Haman. One who has faith and trust in HaKadosh Baruch Hu, and realizes that it is He who runs the world, can feel secure even in a situation where his own lack of control is most apparent, where he is not even sure what is positive and what is negative. The realization that the world is not the product of chance and accident, but the creation of an intelligent G-d who gives it purpose and direction, gives the Jew a feeling of intense self-worth because he is of supreme importance in G-d's plan.

שלוש פורים נתיבות

21 נח

של פורים, קריאת המגילה, משלוח מנות, ענין מחיית עמלק, וקבה"ת ברצון שקימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם. הדנה עניני הפורים מתחלקים לג' חלקים כנגד ג' חלקי השלימות בעבודת ה' כמש"כ המהר"ל שלשימות עבודת ה' כוללת שלם עם בוראו שלם עם חבריו ושלם עם עצמו. ובכללם יש בחי' ברוך מרדכי ובחי' ארור המן, אשר חייב איגיש לבסומי בפוריא מקדושת היום עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

* קריאת המגילה היא מכלל השלימות עם בוראו. הדנה יש זמנים שהקב"ה עוזר ליהודי שמחו ולבו פתוחים ומרגיש קרוב לאלוקיו, בבחי' ברוך מרדכי. וישנם זמנים חשוכים ביותר, שמרגיש כי נתרחק מאד מהש"ת, שנמצא בהסתר בענינים גשמיים ובענינים רוחניים, ועד שנדמה לו שהושלך לגמרי ח"ו ממחיצתו של הקב"ה, וכל מציאותו בבחי' ארור המן. זהו המצב הקשה ביותר ליהודי. כי כל עוד מרגיש קרוב להש"ת יש בכחו לשאת את הכל, ומסוגל לעבור כל הנסיגות הקשים שהקב"ה מנסה יהודי. אך מה רע ומר בעת שנדמה לו שהוא כמושלך מלפני ה', כהצובדים בארץ אשור והנרחים בארץ מצרים. אכן בפורים חייב איגיש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, שישאב מהפורים שמחה עצומה עד שירגיש בלבו שאין כל הבדל בין העתים שבהם הוא מרגיש את עצמו קרוב להש"ת לבין העתים שמרגיש מרוחק ונדחה. דקיי"ל כר"מ שבין כך ובין כך נקראו בנים (קידושין לו.), ואפילו כשהם לא מעלי וחוטאים הריהם ג"כ בנים. וכמו שאמר אדמו"ר הק' מוהרשד"י הי"ד בפורים, בתחלת ימי השואה כאשר היו כבר תחת הקומוניסטים והיתה עת צרה וצוקה נוראה מאד, אמר אז בשם הרה"ק מרוז"ן זי"ע, בן המלך נשאר תמיד בן המלך בכל המצבים שנמצא, וגם כאשר רודפים ומכים אותו ומתעללים בו אין מציאותו משתנה ונשאר בן המלך. זו ההרגשה שצריך יהודי להרגיש בכל המצבים הקשים והחשכים, שבכל מצב שהוא הריהו בן המלך. ובפורים צריך להגיע לשלימות עם בוראו עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, שירגיש כי אין הפרש בין כל המצבים, שרק בהרגשה הם שונים

ובהיות האדם זוכה באמת בפנימיות נפשו להתרגל תמיד לחיות בהכרה וידיעת האמת הפשוט הזו, מגיע על ידה למידת ההשתנות, הכל שווה אצלו בתכלית השוויון, הן המקרה הטוב והן בהפכו. בהיותו רואה בכל דבר ובכל מקרה את ידו יתברך העושה ומכוונת ברצונו הפשוט. ומשליך כל יהבו על ה', שבודאי עושה עימו כל דבר ודבר לטובת גופו נפשו ונשמתו, ומאתו ית' לא תצא הרעות (איכה ג, לה), כי אם אך טוב לישראל.

והנה הזוכה לחיות באמונת אומן נפלאה זו, ובמידת ההשתנות תמיד, אינו רואה בו בהמן הרשע הגדול, כי אם המקל

והרצועה שבידו ית"ש. וכן במרדכי הצדיק את ידו ית' המחזקת ביד מרדכי שליח ה' להשיע את ישראל.

נמצא בשורשו של דבר גם המן וגם מרדכי שניהם מאחד נשלחים, שהרי יודע ומכיר שאין אדם מצד עצמו יכול לפעול מאומה, וכל כוחו של מרדכי להושיע ושל המן להצר, כולם מאחד מושפעים. וברצונו ית' ה' יכול כמו כן להשפיע בהיפוך הדברים, שיהי' ברוך המן וארור מרדכי, אלא לפי רצונו ית' שלח לישועה השליח הטוב ולרעה השליח הרע, כדרכו ית' דרכה של תורה (שבת דף לב ע"א) לגלגל הזכות על ידי זכאי והחובה על ידי חייב. נמצא זה המאמין יודע שלא מרדכי מצד עצמו הביא עליו הברוך, ולא המן מצד עצמו הביא עליו הארור, רק הכל מאחדותו ית' מושפעת עליהם.

איברא בהירות אמונה ברורה ומאירה זו, היא בכלתי אפשרית להשגה על ידי השכל והגיון האדם. ועצם מושג האמונה סותר השכל, כי בדבר המוכרח על פי השכל ומוחש בהגיון האדם אין צריך להאמין, שהרי השכל מחייב שזו מציאות ברורה.

ולפיכך מדרגת האמונה היא תמיד למעלה מן השכל ולמעלה מן הדעת, במה שקבלנו מאבותינו ורבותינו הקדושים איש מפי איש, באמונה פשוטה ותמימה למעלה מכל שכל ובינה. כאשר אמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע לפני פטירתו, אחר כל השגות שלי, מניח אני כל הידיעות והחכמות, און א נער בין איך און איך גלייב.

ומהשתא יבואר הגמרא כמין חומר, "מחייב איגיש לבסומי בפוריא", להשתכר ביין בשמחת היום ולהתעלות בה כל כך, עד כדי איבוד הדעת והשכל האנושי, "עד דלא ידע", שאינו מתנהג על פי ידיעת והבנת שכל אנוש קרוץ מחומר, קטן ומוגבל

מאד. אלא עלה ונתעלה למעלה מן הדעת, ככח אמונה פשוטה ומוחשית, המאירה בו מצד עצם נשמתו הטהורה חלק אלקי מאור אין סוף. שבהסרת כל הקליפות ויישות הגוף, מעצמה מאירה וזורחת האמונה הגדולה בקל חי, שאין עוד מלבדו ולא כלום, אמת מלכנו ואפס זולתו. - ובה ממילא זכה למדת ההשתוות, ובאמת הגיע למדרגת "דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כי רואה ומכיר נאמנה, שאין בהמן מצד עצמו שום ארור ולא במרדכי מצד עצמו שום ברוך, והכל נעשה ברצונו והחלטתו ית', וברצונו משפיל גאון ומגביה שפלים, ואם ירצה יהי' כמו כן בהיפך הגמור מקצה לקצה, וזו היא המדרגה הגדולה שכרכוקת האמונה התמימה.

שם הנכתב והנקרא

נעברה נא ונראה מה השבח הגדול באמירה זו יותר מבאמירת פסוק שמע ישראל, עד שכל אחד מישראל יכול לומר שמע ישראל, אבל אין כל אחד מישראל יכול לומר ברוך שם כבוד מלכותו (נתיבות עולם).

מה גם שלגופו של ענין ידוע לכל באי שערי החסידות, שבפסוק שמע ישראל מיחדים שמו באהבה ביחודא עילאה, באופן שהכל בטל במציאות כלפי האין סוף ב"ה אפס זולתו - ובאמירת בשכמל"ו יורדים ליחודא תתאה, ליחוד יתברך גם בתוך הצמצום וההסתר שבבריאת העולם שנותן מקום ומציאות לנבראים, וכמו שהארץ בזה התניא בשער היחוד והאמונה (פרק ז ואילך). אם כן כלפי

לייא, שדוקא השבח דבשכמל"ו אין ראוי לומר אלא מצד הנשמה?

להבנת הדברים נקדים מאמר הגמרא * (פסחים נ א) על הפסוק: (וכריה יד ט): "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד - אטו האינדא לאו שמו אחד הוא? אמר רב נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת, אבל לעולם הבא כולו אחד נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י."

31

הענין נתבאר אצלנו באריות בכמה שיעורים מפי ספרים וסופרים (ראה מאור עינים תרומה, שם אגרות הש"ס מסכת פסחים, נועם אלימלך ויגש, מאור ושמש שוקת), דשם הוי' הוא שם העצם שמורה על התגלות עצמותו יתברך, בטוב הנגלה והנראה. ולמעשה בתוך ההעלמה וההסתור של העולם הזה איננו זוכים להתגלות הזאת, כי יד ה' מסתתר ונעלם תחת מקרי הטבע של הבריאה, עד שהרכה פעמים יש למראה עיני בשר עיניים הנראים כמנוגדים לרצונו וכבודו של מהוה כל ההיות, כי רבות אנוחתינו בגולה וסורה מפורד ומפורד בין העמים וכו' וכו'.

ולכן "זה שמי לעלם (שמות ג טו) כתיב (חסר וי", לשון העלמה - רש"י) אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני

נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת" (שם).

כאן של דבר אין ראוי להזכיר בגלוי את השם המיוחד, בעוד שמנסבות המקום והזמן אין זה נראה ונגלה. לעתיד לבא בקיום היעוד (ישעיה מ ה) ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו וגו', אז "שם נקרא כתיבתו" (יצר לשביעי של פסח).

ובן בבית המקדש, מקום התגלות השכינה, היו מזכירים את השם המפורש (סוטה לח א). וכמו שכתב בזה דברים להלכה כק"ז בשו"ת חתם סופר (השמשות קצב): "והנה איסור זה דהוגה השם באותיותיו (סנהדרין צ א) הותר מכללו, במקום זולת מקום פירוש מקום שאינו מקום בהיותו למעלה מגבולי המקום (וראה לעיל עמ' כה), ובזמן זולת זמן. במקום היינו בבית המקדש... בזמן זולת זמן אמרינן ביום ההוא יהיה ה' אחד לא כעולם הזה העולם הבא, משמע שלעתיד יהיה מותר."

ונראה הענייה היא בהתאם להזכרה. בגבולים משבחים ואומרים: "ברוך הוא וברוך שמו", ברוך הוא על עצמותו יתברך כהוראת השם בכתיבתו, ובהן שמו על השם הנקרא ששמענו מפי המברך. ובמקדש הן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (תענית טו ב), ללא התיחסות מיוחדת לעצמותו יתברך כי אם אל שמו בלבד, מאחר ושמענו את השם המיוחד המורה על עצמותו. "כי כאשר יאמר ברוך שם כבודו בזה הוא מברך את שמו כמה שמורה שמו הגדול על אמתת מהותו" (נצח ישראל).

הוסיף לפרש בזה הגר"י הוטנר זצ"ל (יום הכפורים מאמר ה פרק ב) דמכלל הן אתה שומע לאו, במקדש דייקא היו עונים בשכמל"ו אבל אסור לענות כן בגבולים. מפני שברכה עניינה התפשטות, ובמקדש אין שום הגבלה להתפשטות של הילעולם ועד, מה שאין כן בגבולין... נגדר הוא הילעולם ועד בגדרו של היום הזה דוקא, הרי יש כאן חסרון בשלמות הברכה של שבח זה."

33

ונבאר את הענין לפי דרכנו. כי השם כתיבתו שנוכר במקדש הוא זן שיתפשט ויתרחב בהתגלות לעולם הבא לעיני כל חי, ועליו אנו מברכים כהוגן: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ומעין נוסח הבקשה: "יהא שמייה וכו'

מברך לעלם ולעלמי אילמא"ט, ובכך מקיימים חובת "הבו גודל לאלקינו" להגדילו ולהרחיבו.

ואילו השם אדנות שנקרא בגבולין, הרי אנו עומדים ומצפים ליום ההוא שישתנה קריאתו להיות כתיבתו. ואם אומר על זה השם הנקרא "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", הרי זה כמעט ופוגם בגדולתו יתברך, כאומר שכך זה ישאר לעולם ועד ח"ו, ואין זה אלא גנאי.

המקום היחיד שבו אנו אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"

גם בעולם הזה, הוא בשעת קריאת שמע, לפי ששם בהכרזה על אמונת היחוד אנו מתיחסים אל המצב דלעתיד לבא: "שמע ישראל הוי' אלקינו - הוי' אחד", כפירושו של רש"י (דברים ו ד): "הוא עתיד להיות ה' אחד... ונאמר ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". דעתה בזמן ההסתור אנו

אומרים שתי שמות הוי' ואלקינו, ולעתיד לבא יהא שמו אחד הוי'.

והדברים באים לידי ביטוי גם בכל פעם שמזכירים את השם. והוא על פי מה שיסד הגר"א בביאוריו לשולחן ערוך (אור"ח ה) בנוגע לחובת הכוונה, שכתב המחבר: "כשיזכיר השם, יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, ויכוין בכתיבתו ביו"ד ה"א שהיה והיה ויהיה", והגר"א מדייק ממקור הדברים בספר היראה לרבינו יונה שכתב: "ובכל פעם בהזכירו שם המיוחד יחשוב בו פירוש קריאתו שהוא אדון הכל", "משמע שאין צריך לחשוב אלא פירוש קריאתו. רק בקריאת שמע ששם ב' השמות מורין על היה והיה ויהיה. וכן עיקר לפי עומק הדין כי בכל הולכין אחר הקריאה, ואין צריך להרהר כלל על הכתיבה וכו'."

בשעה שאדם מישראל קורא את שמע הוא נמצא במחשבתו בהשראה דלעתיד לבא, כאשר השם יקרא ככתיבתו, ועל השם בנוסח זה הוא עונה כהוגן: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד."

35

אך עדיין אין אלו אלא דברים שבלב, שהרי בקריאתו בפיו בעולם הזה מוכרח הוא להזכיר את השם הנקרא בלבד, והפה מבטא את השמות דשמע ישראל כדרך שהוא מבטא כל השמות. לפיכך אין לו לומר בשכמל"ו אלא בחשאי, דהיינו סוג ממוצע בין אמירה בקול והרהור המחשבה.

זה כוונת הנמשל מבת מלך שהריחה ציקי קדרה, דבשעת קריאת שמע מריחה הנשמע ריח גן עדן דלעתיד בתוך הגשמיות דעולם הזה, לכן מבקשת לומר בשכמל"ו אך אם תאמר יש לה גנאי, שהרי סוף סוף בעולם השפל אנו נמצאים ועדיין לא הגיע זמן הגלוי הזה, ולמעשה לא נאמר ונשמע אלא השם אדנות. לא תאמר יש לה צער" שהרי במחשבה שבלב כבר משיגים בחינת הוי' אחד ושמו אחד דלעתיד, שעל זה ניתן לומר בשכמל"ו.

כן אומרים בחשאי, מדבר ואינו מדבר, אינו מדבר כמוצא שפתיו כלפי חוץ לעולם הגופני, ומדבר כלפי עצמו לחלק הפנימיית שלו.

356-

שפתי חיים

רלב

מרגלא בפומיה דהגה צ"ר יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שעיך מצות מחיית עמלק עבורינו בזמן הזה, שאין אפשרות להרוג את עמלק השמי, היא שכל אחד מאתנו ימאס וישנא את הרע שבתוך עצמו, ועי"ז יעקור וימחה את העמלק - הרע שברבו

כ ההמשך של התגברות הסתם וההעלם בעולם הזה באה מצד טומאת עמלק, כמו שאמרו (פסיקתא זכור ג): "כל זמן שזרעו של עמלק קיים בעולם כביכול כאילו כנף מכסה את הפנים, אבל זרעו של עמלק מן העולם (ישעיה ל כ) ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך רואות את מורידך", "כי עמלק הוא החוצץ בפני השכינה שאין השכינה נגלית בעולם הזה" (נצח ישראל ס).

ותראה להפליא (ראה ברית כהונת עולם * הנ"ל) שההבדל בחשבון גימטריא שבין "שמע ישראל הויה אלהינו הויה אחד" [אלף קי"ח] ובין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" [אלף שניח] עולה ר"מ כמספר עמלק, לומר שהוא המעכב והמפריד בין יהודא עילאה ליחודא תתאה, שלא יתגלה אלקותו בתחתונים כמו

בעליונים, "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד".

כי אמנם כן בכל קריאת שמע יש מחיית עמלק (וראה מסילות באגדה ת"א ע"א קסב), על ידי הארת ההתגלות דביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שאז יהא השם שלם והכסא שלם, ולכן אומרים מיד "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", אבל בהיות ועדיין לא נמחה בפועל יש בזה ענין של אמירה בחשאי.

41 א"ת ד'תתקכ"א - ר"ל

ע כן "ויאמר ה' אל משה: כתב זאת זכרון בספר, ושים באזני יהושע, יש כאן שני ענינים: כתיבה בספר, ושימה באזניו בלחישה, דאמנם מצד הנכתב הרי זה מקרא מפורש כי מחה אמהה את זכר עמלק מתחת השמים, אבל מצד הנקרא בעולם הזה יש מצב של לחישה ואמירה בחשאי, ועדיין לא הגיע הזמן המוכשר לכך להיות כתיבה זו נאמרת בגלוי ובפומבי.

לפי זה כל המקרא הזה "כי מחה אמהה את זכר עמלק" על שם העתיד הוא אמור, ואם כן ראוי הוא להיאמר בלחישה "באזני יהושע" כמו אמירת בשכמל"ו.

38 לבמנו בפוריא

ע פי זה יבאר ענין החיוב לבסומי בפוריא (מגילה ז ב).

כי הנה זה היום הגדול והקדוש שבו כל עסקינו במחייתו של עמלק, מצד מעלת קדושת היום שהוא בדומה ליום כפורים (תקונים נו ב) ראוי ונכון להכריז בקול רם "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", באופן שהיא "יצא סוד" אל הגלוי אלא שבפועל הננו עדיין עסוקים בעניני הגוף, ומצד המצב החיצוני יש גנאי לאומרו.

40 שקבלו גם את הכינוי 'אזני-המן', לרמוז על מחייתו האמורה מפה לאוזן בלחישה 'באזני יהושע', ובלעיסתם ושכירתם אנו מכוונים שהדברים כבר יתגלו בחוץ ולא יהיו טמונים באזנים.

43

כעין זו. וזוהי האכילה שאכלו ישראל מסעודתו של אחשורוש הרשע, שאף זה היה מתחבולותיו של המן הרשע. (עיי' שם בכל דברי נמצא שחטאם של ישראל שבאותו דור היה בו: משך לחטא הקדמוני, והמן המנוסה בלישנא בישא, הוא ממשיכו של המסית וקדמוני. אכן כששבו ישראל בתשובה, שוב הושב להמן גמולו בראשו ותלו אתו ואת בניו על העץ, וזכר לכך צריכים גם אנו להתבסם "עד דלא ידע", וזו תעלות מעל "עץ הדעת טוב ורע".

44 שם ר"ל

מצד הסברא היו צריכים לילך לסעודה והאמת שיש בזה, כמובן, הרבה ענינים עמוקים מאוד. אבל הענין הפשוט ביותר הוא כך, הנה בגמרא מגילה (י"ג א) מובא: "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה אמר להם אמרו אתם אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו וישע אם כן שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו אמרו לו אמור אתה אמר להם מפני שהשתחוו לצלם [בימי נבוכדנצר, רש"י]."

* והנה, הסיבה שבגללה הלכו לסעודה והסיבה שבגללה השתחוו לצלם של נבוכדנצר, היה על פי הנהגת השכל והדעת, שהרי הם היו מיעוט קטן של יהודים שנמצאים תחת שלטון מלכים חזקים ואדירי עוצמה; נבוכדנצר שהיה מלך מושל בכל העולם כולו, ואחשורוש שמלך על מאה ועשרים ושבע מדינות. ובדרך כלל הגויים שונאים את היהודים, שהרי מאז שקבלו ישראל תורה בהר סיני שונאים אותם אומות העולם, כמו שאמרו חז"ל "שבת פ"ט א": "מאי הו' סיני הו' שירדה שנהא לאומות העולם עליו". ואכן, יש הנהגה של גלות, אסור ליהודים להתבלט ולהרים ראש יותר מדי, כמו שדרשו חז"ל (דברים רבה פ"א א): "מקו פנו לכם צפונה, א"ר חייא אמר להם אם ראינתם אותו שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו. הוי, פנו לכם צפונה". וכך היא הנהגת כלל ישראל בגלות, להתכופף.

ע כן ממלאים גרונו יין עד שיגיעו למצב של 'נכנס יין יצא סוד' (עירובין סו-א), כאילו שלא ככוונה אלא מאליו יוצא הסוד ומתפרץ החוצה בקול חרצב להבות אש. ושוב אין כאן גנאי על הגילוי כמו שהוא בטבע השכור שהבושה מסתלקת ממנו ואין מקום לגנותו על מעשיו.

ב מיני מאכלים שונים: 'המן-טאשען', י"ק * 'קרעפלעך' [כיסנים], 'האלעפצעס' [כרוב ממולא], שהצד השוה שבהם דהמאכל הטוב והערב מעוטף בכיסוי חיצוני, ועל ידי עבודת הלעיסה מפוררים ומבטלים את הכיסוי להגיע אל חלק הפנים. ולהורות נתן על עבודת היום הזה, לשבר המחיצות החיצוניות, על מנת להוציא אל הגלוי את הנקודה הפנימית.

באופן שהכרת הנשמה אשר במשך כל ימות השנה נאמרת בלחישה, * תפרוץ ביום זה החוצה, להיותה מתבטאת גם בהרגש כלי הגוף. וממילא יהיו כל המעשים הגופניים אפופים הוד רוחני של הנשמה, כראוי וכנכון לקדושת היום.

42

לאחר יציאת מצרים, בא ז' הלכו ישראל אחר הקב"ה למדבר כמו בעינים עצומות, כמעט נטהר עם ישראל, ובעקבותיו העולם כולו, משרידי אותו חטא, וכמעט שנעשו בני חורין ממלך המוות, אלא שבא עמלק וקלקל את הכל. ה"חתם סופר" מסב את תשומת לבנו להדגשות החחרות ונשנות במגילה שתלו את המן ואת בניו על העץ. על אותה הדגשה מה באה ללמדנו? והוא מסביר שרמו יש בכך לזמננו חז"ל הירוע (חולין ק"ט ב): "המן מן התורה מנין? המן העץ. לאמור, שמעשיו של המן, כמעשהו של עמלק זקנו, שוב הפילו את העולם למצולות החטא הקדמוני של עץ הדעת. דבריו של אדם הראשון לאחר החטא (בראשית ג יב): "היא נתנה לי מן העץ ואוכלי, מתפרשים בפי חז"ל ב"בן: 'אכלתו ואוכל עוד'. לדברי 'האמרי אמת' (לקוטים, למסכת חולין, שם) ביטוי זה רומז לכך שבעתיד יהיה עוד אכילה נוספת

אלא שכל הנהגה זו - של 'הצמינו עצמכם' וכדו' - נכונה עד שזה מגיע לעניין של הלכה, אבל כשזה נוגע לעניין של לעבור על הלכה או על איזה דבר מן התורה - אז לא עושים ולא צריך להתחשב בכלום. וזו הייתה טעותם של היהודים בזמן נבוכדנצר, ושל יהודי שושן בזמנו של אחשורוש.

הקב"ה למשה רבינו שכבר נחתמה הגזירה (אסתר רבה שם). כלל ישראל הגיעו למבוי סתום, שאין ממנו כל מוצא.

צורת הנס של פורים היתה ללא השתתפות של כלל ישראל. כאילו

שהקב"ה אומר: "אתם תלכו הצידה, ותנו לי לעשות את העבודה". השי"ת, בכבודו ובעצמו פועל לבדו. מתוך רחמים ואהבה, הוא אינו מתחשב בעבירות ומושיע את ישראל. חתימת הדין היא מציאות בסדרי העולם, אבל הקב"ה הוא למעלה מהסדר של העולם.

כדי שהקב"ה יפעל בעצמו, יש להזיז את האדם הצידה. צריך להשקותו בייני עד שלא ידע בין ימינו לשמאלו, בין ארור המן לברוך מרדכי, וכשהאדם בשכרות פועל הקב"ה את הנס. כל עוד האדם חושב שהמושכות בידו, כביכול אומר הקב"ה, "אני לא יכול לעבוד, אין אני והוא יכולים לדון בכפיפה אחת". רק בשעה שהאדם שיכור והוא יודע שאינו מסוגל לעשות מאומה, יכול הוא להרגיש שמחה עמוקה, על כך שיש אחד שעושה בשבילו את כל המלאכה. זהו הענין המיוחד של פורים, שנשתנו בו סדרי בראשית. כך היה בימים ההם, וכך בזמן הזה.

עובדת הכל בידי הקב"ה זהו תוכן ענינה של מדת בטחון. הפירוש של בטחון הוא, ההכרה שהכל בידי שמים וכי השי"ת לפעול מבלי להיות תלוי במעשינו. כשאדם נוסע במטוס והוא מרגיש שהמטוס מתנדנד באויר, הוא סומך ובוטח על הטייס שיודע את מלאכתו, ובאפשרותו להטיס את המטוס ללא כל תלות בנוסעים בו. כשאדם זוכה ומחתן את בתו הראשונה והוא

העבודה שלנו ביום הפורים היא, להכיר שאין סדרים ואין מציאות חתומה ומוחלטת. ביכולת של האדם יש מצב בו נגמרו האפשרויות והוא הגיע לסוף הדרך. בפורים מגיע ענין הבטחון, להכיר שאצל הקב"ה אין שום מחסום ושום הגבלה והוא יכול להפוך סדרים ולחדש מצבים. מצות היום של פורים היא לשנות עד כדי שכרות, בזה מוציא האדם את עצמו מהתמונה, הוא אינו פועל מאומה והכל בידו של הקב"ה.

לכל אדם יש שלבים בחיים בהם הוא מרגיש שאינו יכול להצליח, אין לו סיכוי לסיים את השי"ס, הוא כבר לא יצליח להתפלל "שמונה עשרה" בכוונה, וכי"כ לכל אדם בכל מצב. ההרגשה היא שהמציאות הקיימת נחתמה כבר, וזהו גור דינו. בהגיע יום הפורים נפתחים שערי שמים בבטחון מוחלט שבדי הקב"ה לשנות סדרי בראשית וליצור מציאות חדשה לגמרי. צריך לעורר החמים, לזעוק אל השם, ולבטוח עליו והוא יעשה.

בנקודה זו מונח השוני בין עבודת כל השנה לבין עבודת הפורים. מהלך העבודה בכל השנה הוא לחיות לפי סדר והדרגה, לזמנים יש עבודה מתאימה, ולכל אדם יש מצב שמתאים אליו, וכך הוא נבנה בסולם של עליה. בפסח עבודת האדם היא אכילת מצה ובסוכות מוטל על האדם לשבת בסוכה, וכך בכל השנה יש מצוות ומעשים השייכים לפי הזמן ומדרגת האדם. בהגיע יום הפורים, אין אדם ואין דעת, וכאילו הוא "זו הצידה" ואינו קיים, מצוותו לשנות יין עד דלא ידע, ולבטוח בה' שהוא כל יכול והוא יעשה הטוב בעיניו. לכן התכלית של כל השנה הוא יום הפורים.

הלכה והגיון - פורים -

פורים יש אור גדול, אור שייולין לראות המטמוניות, זיינו חלק הטוב הגנוז באדם עצמו, כמו שפירשנו לעיל כי ביום זה נפש העד דלא ידע, הלא ידע שיש נפש של האדם עצמו נכנס יין יצא סוד (עירובין סה), בפורים ניתן הכח להאדם לגלות הסוד הטמון בקרבן, הכוחות הגדולים הטמונים בלב האדם אשר כל השנה קשה להוציאם ולהביא כוחות אלו לידי אלו, וביום הפורים יכולים ללכת אלו מטמוניות. כי בימים אלו נתקיים ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, וראו מה שמנחם

והבא לבדוק בתורין וסדקין מקבל האדם שלושים יום קודם, כי אז שואלך להאדם כוחות אלו. והוא מכח יום הפורים, כי ביום זה היה אור במושבותם, וראו בני ישראל המטמוניות שהיו מונחים אצל מצרים בחושך, וכן לדורות ניתן הכח בימי הפורים ליכנס לאותן תורין וסדקין ולהוציא מהם הרע הטמון שם. ואף שמצב של חשכות יורד אור גדול בימים אלו לגרש את

משתה היין המועדים טיב תקיפה

בכל יו"ט נותנים ישראל איזה דבר להשי"ת, כדכתיב (שמות כג, טו) * "ולא ייראו פני ריקם". בחג הסוכות נותנים אנו את הבית לכבוד מצות סוכה. בחג הפסח נותנים את הלחם, בחג השבועות את השינה, וביום הכיפורים את כל האוכל והנאות הגוף. וכן בכל יו"ט או שבת, אם הוא בביטול המלאכה, או במצות היום.

ומה נותנים אנו להשי"ת בחג הפורים? - את הדעת, במצות משתה היין עד דלא ידע, ומבטלים לגמרי כל השכל שלנו והדעת העצמי.

זו היא הנתינה הגדולה ביותר שיכול האיש ליתן, כי הדעת היא עיקר האדם, והדבר היקר ביותר שיש לו לאדם. וכשמבטל כל דעתו ושכלו הכל להשי"ת, הרי הוא נשאר בעירום ובחוסר כל, ובלא כלום ממש, אפס הגמור.

ולכן חג הפורים הוא החג הגדול ביותר מכל השנה. כי נתינת הדעת היא המדרגה הגדולה ביותר. שמתדבק בעצם מהותו בקל דעות, כי הוא ית' ודעתו אחד, ומכיון שביטל דעתו העצמית לכוללה בדעתו של קל דעות, הרי הוא אחד ממש בדבקות הפשוטה והאמיתית ביותר.

שיחות הגר"ש פינקוס זצ"ל

הקב"ה "תפר" כביכול את סדרי העולם על כלל ישראל. כל הנהגת העולם מתנהלת על פי המעשים שלנו, כפי ההשגות שלנו ולפי השכל שלנו. כביכול מציאותו יתברך נעלמת מן העולם האמת הברורה הזו שסו"ס כל השליטה נמצא בידי יתברך היא גנוז נסתרת. והי הנהגה של האומות.

סדר דברים זה הוא המהלך של כל הימים הטובים. בפסח גאל הקב"ה את ישראל והוציאם ממצרים, בזכות "ויאמן העם" (שמות ד, לא). כיון שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" וכו לקבלת התורה (צ"י שבת פח ע"א). כשעשו תשובה מחל להם הקב"ה. כך שכל הנהגה של הקב"ה תלויה, כביכול, במעשיהם של ישראל. לנס חנוכה זכינו בגלל המסירות נפש של בני חשמנאי אשר יצאו יחידים למלחמה נגד היונים.

נס פורים נעשה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו

עד שמגיעים לפורים. בפורים השתנו כל סדרי בראשית. אין עוד הנהגה של סדרי הבריאה. כלל ישראל חטאו באופן שנחתמה עליהם גזירת כליה. כשבשמים חותמים, זו מציאות. בחותם אמת של דין שמים נגזרה גזירת "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" (אסתר ג, יג). ובחז"ל איתא שענה